

DET KONGELIGE
LANDBRUKSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 12

(1999-2000)

Om lov om kornforvaltning m.v.

*Tilråding fra Landbruksdepartementet av 5. november 1999,
godkjent i statsråd samme dag.*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Som en oppfølging av Stortingets vedtak av 18. februar 1999 om samordning av den sentrale forvaltningen av de landbrukspolitiske virkemidlene, fremmer Landbruksdepartementet i denne proposisjonene forslag om å gjøre visse endringer i landbrukslovgivningen. I stortingsvedtaket ble det bestemt at Statens Landbruksbank skal avvikles som egen virksomhet, og at bankens økonomiske virkemidler knyttet til finansiering av tradisjonelt landbruk og nye næringer overføres til Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) den 1. januar år 2000. Videre ble det fattet vedtak om at Statens Kornforretning, Omsetningsrådet og Fraktkontoret for slakt skal samordnes til én virksomhet.

I hovedtrekk går lovforslaget ut på å erstatte lov 22. juni 1928 nr. 27 om landets kornforsyning (kornforsyningsloven) med en mer begrenset lov om forvaltning av enkelte virkemidler i kornsektoren. I lov 10. juli 1936 nr. 6 til å fremja umsetnaden av jordbruksvarer (omsetningsloven for jordbruksvarer) som regulerer Omsetningsrådets virksomhet foreslås bare mindre endringer. Endringene fremmes som følge av forslaget om å gjøre rådets sekretariatsfunksjon til en statlig oppgave.

2 Bakgrunn

2.1 Tidligere behandling

I St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 6 (1998-99) viste Landbruksdepartementet til at forvaltningen av de landbrukspolitiske virkemidlene i dag er delt mellom en rekke institusjoner, og påpekte behovet for en mer helhetlig organisering av den sentrale forvaltningen av en rekke av markeds- og tilskuddsordningene under jordbruksavtalen. I proposisjonen konkluderte departementet med at Statens Landbruksbank, Statens Kornforretning, Omsetningsrådet og Fraktkontoret for slakt burde samordnes i to institusjoner underlagt Landbruksdepartementet, der markedsenheten skulle lokaliseres i Oslo, mens tilskuddsenheten kunne lokaliseres utenfor Oslo.

Under stortingsbehandlingen av proposisjonen (jf. Innst. S. nr. 89 (1998-99)) mente et flertall i næringskomiteen at det var riktig å foreta en samordning av det arbeidet som skjer med forvaltning av virkemidler i landbrukspolitikken, og så dette som viktig både fordi dette ville forenkle systemet og gjøre det mer oversiktlig. Samtidig mente flertallet at det også var viktig å se landbruksnæringen i sammenheng med øvrig næringsliv.

I samsvar med næringskomiteens innstilling fattet Stortinget følgende vedtak:

I.

Statens Landbruksbank avvikles som egen virksomhet. De økonomiske virkemidlene knyttet til finansiering av tradisjonelt landbruk, og nye næringer, som i dag ivaretas av ansatte ved Fylkesmennenes landbruksavdelinger og ved Statens Landbruksbanks avdelingskontorer overføres SNDs distriktskontorer.

II.

Stortinget blir bedt om å bli forelagt en egen proposisjon om sammenslåingen av Statens Landbruksbank så snart som mulig. Siktemålet må være at sammenslåingen kan gjennomføres 1. januar år 2000.

III.

Statens Kornforretning, Omsetningsrådet og Fraktkontoret for slakt samordnes til en virksomhet. Den nye virksomheten lokaliseres i sin helhet i Oslo.

De ordninger og virkemidler som omfattes av Stortingets vedtak i forbindelse med Innst. S. nr. 89 (1998-99) er en del av jordbruksavtalen. På bakgrunn av dette, ble samordningen av forvaltningen og overføringen av oppgaver fra Statens Landbruksbank og fylkesmannen til SND, omtalt under jordbruksforhandlingene. Hva gjelder samordningsspørsmålet, er dette berørt i St.prp. nr. 75 (1998-99) kap. 7.1.5.

Forslag til fordeling av Landbruksbankens oppgaver mellom SND og den nye sentrale forvaltningsenheten ble fremmet i St.prp. nr. 75 (1998-99) kap. 7.2.5. Her ble det også foreslått at enkelte oppgaver som hittil har ligget i Landbruksbanken skulle overføres til den nye forvaltningsvirksomheten. Dette gjaldt sekretariatsoppgavene for Statens Naturskadefond, ankenemnda for Naturskadefondet, og Fond for etterutdanning og driftsøkonomiske tiltak i

landbruket. I tillegg foreslo departementet overføring av klagebehandlingen på jordlovssaker. I Innst. S. nr. 243 (1998-99) om jordbruksoppgjøret anså næringskomiteen den skisserte oppgavefordelingen for å være i tråd med Stortingets intensjoner, og hadde således ingen merknader til departementets forslag.

2.2 Behovet for lovendringer

I St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 6 (1998-99) kap. 8 påpekte Landbruksdepartementet at en samordning av den sentrale landbruksforvaltningen ville kreve flere lovendringer. Det ble vist til at både lov om Statens Landbruksbank og lov om landets kornforsyning har bestemmelser som gjelder den organisatoriske oppbyggingen av henholdsvis Landbruksbanken og Statens Kornforretning. I en samordnet institusjon underlagt Landbruksdepartementet vil en slik oppbygging ikke være hensiktsmessig.

Hva gjaldt kornforsyningsloven, uttrykte departementet at Statens Kornforretnings oppgaver knyttet til markedsordningen for korn måtte ansees for å være rene forvaltningsoppgaver, og dermed ikke av en slik karakter at de krever en uavhengig plassering av beslutningsmyndighet i forhold til departementet. Om nødvendige lovbestemmelser i tilknytning til markedsordningen skulle videreføres i endret kornlov eller samordnes med annen lovgivning, f.eks. omsetningsloven, lot man stå åpent i påvente av en nærmere vurdering av disse spørsmålene.

Ved en samordning av ulike forvaltningsoppgaver innenfor landbrukssektoren, mente departementet at behovet for endringer i omsetningsloven for jordbruksvarer særlig var knyttet til at Omsetningsrådets øverste virksomhetsledelse ville opphøre. Omsetningsrådet har på gitte områder en selvstendig stilling (hovedsakelig knyttet til bruken av omsetningsavgiften), mens forvaltningen av de statlige tilskuddsordningene utføres av rådets sekretariat på vegne av Landbruksdepartementet. Selv om rådets virksomhetsledelse aldri har blitt lovfestet, mente departementet at en klargjøring av ansvarsforholdene burde nedfelles i lovs form. Som følge av forslaget om å gjøre sekretariatsfunksjonen for Omsetningsrådet til en statlig oppgave, var det også naturlig å fastsette dette i omsetningsloven.

Når det gjelder Fraktkontoret for slakt, viser departementet til at dette kontoret administrerer en rekke tilskudds- og avgiftsordninger i forbindelse med slakterienes omsetning av kjøtt og ull. I dag utføres disse oppgavene på vegne av, og etter forskrifter gitt av Landbruksdepartementet. Departementet legger derfor til grunn at innlemmelsen av Fraktkontorets virksomhet i det nye forvaltningsorganet ikke medfører behov for lovendringer.

Denne proposisjonen omhandler lovgivningsmessige følger av Stortingets romertallsvedtak III av 18. februar 1999 om samordning av den sentrale landbruksforvaltningen (gjengitt ovenfor). Som en konsekvens av Stortingets vedtak I av samme dato om avvikling av Statens Landbruksbank som egen virksomhet, fremmer Landbruksdepartementet egen proposisjon om forslag om opphevelse av landbruksbankloven.

Som varslet i St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 6 kap. 8.3, kan det etter gjennomføringen av samordningsprosessen være hensiktsmessig å foreta en mer omfat-

tende lovgjennomgang med sikte på å oppnå en mer rasjonell lovstruktur innenfor reguleringen av de ulike landbrukspolitiske virkemidlene. Departementet vil komme tilbake til dette.

3 Høringen av lovforslaget

3.1 Departementets høringsnotat

Lovforslaget bygger på departementets høringsnotat av 15. juli 1999. Notatet ble sendt til følgende høringsinstanser:

- Nærings- og handelsdepartementet
- Finansdepartementet
- Justisdepartementet
- Arbeids- og administrasjonsdepartementet
- Kommunal- og regionaldepartementet
- Fiskeridepartementet
- Utenriksdepartementet
- Miljøverndepartementet
- Barne- og Familiedepartementet
- Statsministerens kontor
- Statens Landbruksbank
- Statens Kornforretning
- Omsetningsrådet
- Fraktkontoret for slakt
- Statens nærings- og distriktsutviklingsfond
- Toll- og avgiftsdirektoratet
- Akademikerne
- Landsorganisasjonen
- Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Privat
- Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Stat
- Fylkesmennene
- Styret for Statens Naturskadefond
- Norges Bondelag
- Norsk Bonde- og Småbrukarlag
- Forbrukerrådet
- Handelens- og Servicenæringens Hovedorganisasjon
- Norges Kooperative Landsforbund
- Norske Melkeprodusenters Landsforbund
- Norsk Kjøttssamvirke
- Prior Norge
- Norges Pelsdyrslag
- Gartnerhallen A/L
- Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund
- Norske Potetindustrier
- Næringsmiddelbedriftenes Landsforening
- Konservesfabrikkenes Landsforening
- Norkorn
- Norske Felleskjøp
- Statkorn Holding
- Handelsmøllenes Felleskontor
- Baker- og Konditorennes Forening
- Norges Skogeierforbund

–Norske Reindriftsamers Landsforbund
–Sametinget

Flere av høringsinstansene ovenfor kan ikke regnes som direkte berørte av de forslagene som fremmes i denne proposisjonen. Disse fikk sendt høringsnotatet til orientering, og for lettere å kunne danne seg et bilde av helheten i departementets forslag til endringer i landbrukslovgivningen som følge av samordningen. Som nevnt innledningsvis, fremmer departementet egen proposisjon om forslag til lovendringer som følge av overføringen av Landbruksbankens oppgaver til SND. Mange av høringsinstansene berøres først og fremst av dette forslaget.

3.2 Høringsuttalelsene

Departementet mottok uttalelser fra følgende 34 høringsinstanser: Nærings- og handelsdepartementet, Finansdepartementet, Justisdepartementet, Arbeids- og administrasjonsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Fiskeridepartementet, Utenriksdepartementet, Miljøverndepartementet, Barne- og Familiedepartementet, Sametinget, Statens Landbruksbank, Statens Kornforretning, Omsetningsrådet, Fraktkontoret for slakt, Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, Toll- og avgiftsdirektoratet, Styret for Statens Naturskadefond, Norges Bondelag, Forbrukerrådet, Norges Kooperative Landsforbund, Norsk Kjøttssamvirke, Prior Norge, Norges Pelsdyrslag, Norske Felleskjøp, Norges Skogeierforbund, Norsk Naturforvalterforbund (Akademikerne), Norsk Tjenestemannslag (Landsorganisasjonen), samt 7 fylkesmannsembeter.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Justis- og politidepartementet, Fiskeridepartementet, Miljøverndepartementet, Sametinget, SND, Statens Landbruksbank, Norges Kooperative Landsforbund, Forbrukerrådet, Norges Skogeierforbund og fylkesmennene i Vestfold, Oppland, Finnmark, Østfold har ingen merknader til forslaget.

I alt 19 høringsinstanser har avgitt realitetsuttalelse om de forslag som fremmes i denne proposisjonen, herunder Finansdepartementet, Utenriksdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og tre fylkesmannsembeter. Videre er det mottatt uttalelse fra Statens Kornforretning, Omsetningsrådet, Fraktkontoret for slakt, Toll- og avgiftsdirektoratet, Styret for Statens naturskadefond, Norges Bondelag, Norsk Kjøttssamvirke, Prior Norge, Norges Pelsdyrslag, Norske Felleskjøp og Norsk Naturforvalterforbund og Norsk Tjenestemannslag.

3.3 Nærmere om høringsuttalelsene

Høringsinstansene er i hovedsak positive eller har ingen merknader til forslaget om å erstatte gjeldende kornforsyningslov med en mer begrenset lov om kornforvaltning. Flertallet av disse påpeker imidlertid viktigheten av at det hjemmelsgrunnlaget som angis å skulle erstatte dagens hjemler, særlig når det gjelder forsyningsberedskapen, er tilstrekkelige og gir de nødvendige fullmakter. Norges Bondelag understreker f.eks. at det er viktig at den nye kornforvaltningsloven ikke skal representere en endring av gjeldende rett, tross ny

utforming. Enkelte instanser understreker også behovet for å foreta en mer omfattende lovgjennomgang på et senere tidspunkt.

Når det gjelder forslaget til endringer i omsetningsloven, har en del høringsinstanser (*Norges Bondelag, Prior Norge, Norsk Pelsdyrslag og Omsetningsrådet*) understreket viktigheten av at Omsetningsrådets virksomhet blir videreført som i dag, selv om rådets funksjoner (sekretariatsoppgavene) vil bli overført til den nye administrative enheten underlagt Landbruksdepartementet. I tråd med det departementet har lagt til grunn tidligere, forutsettes det at Omsetningsrådet skal ha faglig styringsrett overfor sekretariatet, og at sekretariatet opptrer med tilstrekkelig faglig uavhengighet i forhold til departementet.

To av organisasjonene som berøres direkte av samordningen, *Omsetningsrådet og Fraktkontoret for slakt*, har i tillegg til to av de berørte tjenestemannsorganisasjonene, *Norsk Tjenestemannslag og Norsk Naturforvalterforbund*, kommentert enkelte arbeidsrettslige spørsmål. Dette vil departementet komme tilbake til under kap. 7 nedenfor.

Når det gjelder andre merknader fra høringsinstansene som omhandler særlige punkter i forslaget, vil departementet kommentere disse under de enkelte kapitler nedenfor.

4 Lovregulering av kornforvaltningen

4.1 Gjeldende rett

4.1.1 Organisasjon

Lov 22. juni 1928 nr. 27 om landets kornforsyning har som formål å regulere omsetningen og forsyningen av korn, mel og kraftfôr i Norge. Loven forvaltes av Landbruksdepartementet, men omfattende fullmakter er gitt Statens Kornforretning - både direkte i loven og gjennom delegasjon fra departementet. Kapittel II i kornforsyningsloven inneholder således en rekke organisatoriske bestemmelser for Statens Kornforretning, herunder bestemmelser om Kornforretningens styre, administrerende direktør samt krav til regnskapsførsel for virksomheten.

4.1.2 Inn- og utførselsregulering

Kornforsyningsloven § 5 gir Kongen fullmakt til å gi nærmere regler om regulering av inn- og utførsel av korn, mel og kraftfôr.

Kornforsyningsloven § 5 første ledd, jf. femte ledd, hjemler Kornforretningens adgang til å kreve tillatelse for import av korn, mel og kraftfôr. Med hjemmel i bestemmelsen har Landbruksdepartementet gitt forskrift av 9. juni 1995 nr. 556 om innførselstillatelse for visse produkter som kan anvendes til kraftfôr i husdyrproduksjon. Dette er automatisk lisensieringsordning som, i tråd med Norges forpliktelser etter WTO-avtalen, ikke gir adgang til å legge kvantumsmessige eller andre begrensninger på importen. Importørenes plikt til å innhente innførselstillatelse er bare nødvendig der tolltariffen er inndelt på en måte som gjør at samme vare ilegges ulik tollsats ut fra varens sluttbruk. Ordningen praktiseres slik at importørene må avgi en anvendelseserklæring som bekrefter at varen benyttes i samsvar med tolldeklarasjonen. På basis av denne utsteder Statens Kornforretning importtillatelse.

Av forsyningsmessige hensyn gir § 5 også adgang til å kreve tillatelse eller ilegge eksportavgift ved utførsel av korn, mel og kraftfôr. I tillegg gir bestemmelsen hjemmel til å kreve offentlige tilskudd tilbakebetalt dersom slike produkter føres ut av landet.

4.1.3 Virkemidler og forvaltning innenfor markedsordningen for korn

En del av Kornforretningens virkemidler innenfor markedsordningen for korn reguleres i kornforsyningsloven kapittel III. Viktigst av disse er den statlige kjøpeplikten. Plikten innebærer at Statens Kornforretning etter § 17 første ledd skal kjøpe alt norskprodusert korn som blir tilbudt dersom kornet tilfredsstiller visse minstekrav til kvalitet. Kjøpeplikten oppfylles ved at Statens Kornforretning har avtaler med alle landets kornmottak om mottak av korn. Avtalen sikrer kornprodusenten tilfredsstillende leveringsmuligheter, og stiller krav om at mottaksanlegget må ha inngått avtale med godkjent kornhandler. Mottaksanlegget sender en representativ kornprøve og vektopplysninger

til Kornforretningen, som så utbetaler oppgjør til kornprodusenten. Kornforretningen eier således ikke lenger selv mottaksanlegg for korn slik § 17 tredje ledd kan gi inntrykk av. Prisen som Statens Kornforretning betaler produsenten, fastsettes i jordbruksavtalen (jf. annet ledd, første setning).

Videre har Statens Kornforretning avtaler med godkjente kornkjøpere. Avtalene gir kornkjøperne plikt til å overta alt korn som er avregnet på de mottaksanlegg som kornkjøperen har avtale med. Kjøperen overtar kornet på mottaksanlegget til den prisen som Kornforretningen betaler produsenten, og deretter fratrullet et prisnedskrivningstilskudd som bevilges over jordbruksavtalen. I jordbruksavtalen bestemmes også rammene for de ulike frakttilskuddsordningene, herunder det såkalte innfrakttilskuddet som følger av § 17 tredje ledd, siste setning.

Innenfor gitte rammer kan det etter kornforsyningsloven § 4 ilegges et prisutjevningsbeløp for å regulere innenlandsk omsetning av kraftfôr og andre fôrvarer som kan nyttes i husdyrproduksjon. I medhold av bestemmelsen har Landbruksdepartementet i forskrift av 14. juli 1998 nr. 715 om prissystemet for korn, mel og kraftfôr gitt nærmere regler om hvilke fôrprodukter det skal svares prisutjevningsbeløp for, og hvordan beløpet skal beregnes. Prisutjevningsbeløp som innkreves på kraftfôrråvarer produsert i Norge til verdensmarkedets priser har som formål å sikre like konkurransevilkår mellom korn og ulike råvarer til kraftfôrproduksjon. Alle produsenter av kraftfôr til husdyr må betale et prisutjevningsbeløp for ikke-tollbelagte råvarer. Prisutjevningsbeløpet tilsvarende i dag gjeldende GSP-tollsats (Tollpreferansesystemet for utviklingsland) for tilsvarende vare.

Kornforsyningsloven § 19 omhandler regler om klageadgang og begrensninger i domstolenes prøvelsesrett. I tillegg hjemler annet ledd en fast ankenemnd. Kornankenemnda oppnevnes av Landbruksdepartementet for tre år ad gangen, og har sin instruks fastsatt i «Arbeidsordning m.v. for Kornankenemnda». Nemnda fatter begrunnede vedtak på klager som oppstår i tvist med Statens Kornforretning om kvalitetsbestemmelse og prisfradrag for innkjøp av norsk korn og oljefrø. Avgjørelser som fattes kan kun prøves ved domstolene for så vidt gjelder feil i saksbehandlingen eller rettsanvendelsen.

4.1.4 Forsyningsberedskap av korn, mel og kraftfôr

Hensynet til å sikre landets forsyning av korn, mel og kraftfôr er nedfelt i kornforsyningsloven § 18. Etter denne bestemmelsen skal Statens Kornforretning sørge for beredskapslagring av disse varene. Etter § 15 har Statens Kornforretning videre plikt til å holde såkorn til salgs i den utstrekning det anses påkrevet. Innenfor rammen av §§ 15 og 18, vedtok Stortinget i 1995 retningslinjer for innenlands lagrings- og forsyningsberedskap av korn og kornvarer.

Kornforsyningsloven § 18 danner grunnlaget for krigsberedskapen på korn, mel- og kraftfôrsektoren, og er med andre ord en del av det sivile beredskapssystemet for totalforsvaret. Det er lagt til grunn at i en slik situasjon kan man fravike de bindende budsjettammer, jf. også bevilgningsreglementet § 10.

Statens Kornforretning er ikke lenger grossist av såkorn. På basis av § 15 har Kornforretningen inngått avtaler med såkornforretninger om overlagring av såkorn i markedet utover det som anses kommersielt begrunnet fra en

vekstsesong til en annen. Avtalen gir såvareforretningene anledning til å trekke på beredskapsbeholdningene når Kornforretningen definerer året som et vanskelig såkornår.

4.2 Departementets vurdering

4.2.1 Innledning

Virkemidlene etter kornforsyningsloven administreres i dag av Statens Kornforretning som forvaltningsbedrift underlagt Landbruksdepartementet. I 1995 ble de forretningsmessige oppgavene overført til aksjeselskapet Statkorn Holding. Etter dette er Kornforretningens virkemidler på kornsektoren hovedsakelig knyttet til den administrative gjennomføringen av markedsordningen for korn. Som nevnt i St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 6 kap. 8.1.2, er det Landbruksdepartementets oppfatning at disse oppgavene er å betrakte som rene forvaltningsoppgaver, og dermed innholdsmessig av en slik art at de ikke krever uavhengig plassering av beslutningsmyndighet i forhold til departementet.

En følge av å samordne de tre institusjonene Statens Kornforretning, Omsetningsrådets sekretariat og Fraktkontoret for slakt, er at Kornforretningen går over fra å være en forvaltningsbedrift til å bli en del av et ordinært forvaltningsorgan direkte underlagt Landbruksdepartementets instruksjonsmyndighet. En slik omorganisering må derfor få lovgivningsmessige konsekvenser - både når det gjelder organisatorisk oppbygging (kornforsyningsloven kap. II), og når det gjelder regulering av de oppgavene der Kornforretningen er gitt en selvstendig stilling etter loven (kap. III).

Departementet understreket i St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 6 at samordningsreformen var av organisatorisk karakter, og en la til grunn at den ikke skulle medføre endringer i de landbrukspolitiske virkemidlene. Det er imidlertid tidligere gjennomført til dels omfattende endringer i markedsordningen for korn (jf. St.prp. nr. 67 (1997-98) kap. 9.5) - uten at lovgivningen har blitt endret tilsvarende. Uavhengig av samordningen mener departementet derfor at det i denne sammenheng kan være grunn til å se på hensiktsmessigheten av de bestemmelser i kornforsyningsloven som regulerer ulike deler av kornomsetningen. Disse virkemidlene skal som nevnt håndteres av det nye forvaltningsorganet.

Landbruksdepartementet har kommet til at kornforsyningsloven kan oppheves i sin helhet uten vesentlige endringer av de virkemidlene som hittil har vært regulert i loven. Dette forutsetter imidlertid at den erstattes av en kortfattet fullmaktslov der nødvendig hjemler knyttet til kornforvaltningen videreføres. I det videre følger en gjennomgang av kornforsyningslovens virkemidler, og departementets forslag til eventuell videreføring av de enkelte bestemmelsenes materielle innhold. Departementet har vurdert denne lovtekniske løsning som mest hensiktsmessig, i det en endringslov ville representere en fullstendig endring av gjeldende lov.

4.2.2 Organisasjon

Kornforsyningsloven kap. II inneholder bestemmelser om Statens Kornforretnings organisasjon. Som nevnt innledningsvis, innebærer samordningen at Kornforretningen opphører som forvaltningsbedrift med en selvstendig stil-

ling etter loven. I stedet blir det opprettet et ordinært forvaltningsorgan direkte underlagt Landbruksdepartementet. Et slikt forvaltningsorgan vil få sine styringssignaler i samsvar med vanlige regler for statlig styring. Som følge av dette mener departementet at hele kap. II i kornforsyningsloven kan oppheves.

4.2.3 Inn- og utførselsregulering - overvåkningslisensiering m.v.

Kornforsyningsloven § 5 hjemler adgangen til å regulere inn- og utførselen av korn- og kraftfôrprodukter. Et viktig virkemiddel her er adgangen til å iverksette automatisk lisensiering (overvåkningslisensiering) av slike produkter. I det videre følger en gjennomgang av bestemmelsene om inn- og utførselstillatelse, og departementets forslag til videreføring av disse reglene.

Innførselstillatelse

Som beskrevet i kap. 4.1.2 ovenfor, kreves det i medhold av kornforsyningsloven § 5 første ledd, jf. femte ledd, tillatelse til import av visse råvarer som kan anvendes til kraftfôr. Importovervåkning av denne typen har vært nødvendig fordi en del produkter i medhold av WTO-avtalen er belagt med en høyere tollsats til bruk i dyrefôr enn benyttet til mat eller visse tekniske anvendelser.

Slik tolltariffen er inndelt i dag, følger importørens forpliktelse med hensyn til varens sluttbruk imidlertid også av tollregelverket. Ved fortolling har således importøren allerede forpliktet seg dersom varen deklarerer på de tollvarenumrene som er forbeholdt en spesiell bruk av varen (i dette tilfellet at varen ikke skal benyttes til kraftfôr i husdyrproduksjon). Etter dagens praksis har kravet om anvendelseserklæringer med påfølgende utstedelse av importtillatelse dermed liten selvstendig betydning. Det kan imidlertid ikke sees bort fra at behovet for en slik lisensieringsordning kan oppstå i fremtiden. Heller ikke kan det sees bort fra at det kan oppstå behov for å kreve importtillatelse ut fra andre begrunnelser og formål.

Mange land benytter seg i dag av WTO-avtalens adgang til å ha automatisk lisensiering på import og eksport av landbruksvarer. Foruten lisensiering på kornsektoren, har Norge overvåkningslisensiering av deler av u-landsimporten av landbruksvarer. Denne ordningen forvaltes av Toll- og avgiftsdirektoratet på bakgrunn av stortingsvedtak i forbindelse med den årlige behandlingen av St.prp. nr. 1 om skatte-, avgifts- og tollvedtak.

Til tross for de begrensninger som ligger i WTO-avtalen med hensyn til hva som kan settes av betingelser i forbindelse med lisensiering av eksport/import, synes det klart at andre land i økende grad finner dette hensiktsmessig. Begrunnelsen er nettopp de fordelene som ligger i å ha god og kontinuerlig oppdatert oversikt over markedene.

Dersom det er tale om nedsettelse av tariffmessig toll på landbruksvarer, kan vilkår om lisens stilles med hjemmel i tolltariffens innledende bestemmelser § 5. Dette antas imidlertid ikke å være tilstrekkelig for å dekke alle behov som ville kunne oppstå. I en del tilfeller kan det f.eks. være behov for å overvåke import av korn og kraftfôrprodukter som ikke omfattes av vilkårene for nedsatt tollsats. En mulighet er derfor å videreføre bestemmelsens innhold, så langt det er hjemmelsmessig mulig, i forskrift som kan gis i medhold av lov 6.

juni 1997 nr. 32 om innførsle- og utførslereregulering. Dette vil departementet komme tilbake til under kap. 4.2.4 nedenfor.

Utførselstillatelse

Kravet om utførselstillatelse i henhold til kornforsyningsloven § 5 første ledd var forutsatt å skulle ivareta adgangen til å overvåke utførselen av de varer som omfattes av loven (jf. Ot.prp. nr. 16 (1994-95) s. 3). Ikke minst kan slik overvåkning være nødvendig for å kontrollere at det ikke blir utført kornprodukter uten at eventuelle offentlige tilskudd til produksjonen av kornet er tilbakebetalt (jf. kornforsyningsloven § 5 annet ledd).

Departementet viser til at mye av den samme begrunnelse som er gitt ovenfor vedrørende behovet for å kunne foreta automatisk lisensiering (hjemmel for å kreve importtillatelse uten å sette kvantitative eller andre begrensninger) også gjør seg gjeldende ved eksport. Som for innførselstillatelse, vil departementet derfor peke på muligheten til å videreføre bestemmelsens innhold i forskrift gitt i medhold av lov 6. juni 1997 nr. 32 om innførsle- og utførslereregulering.

4.2.4 Lov om innførsle- og utførslereregulering

I 1997 vedtok Stortinget lov 6. juni 1997 nr. 32 om innførsle- og utførslereregulering som en videreføring av «mellombelslovene» om innførsels- og utførselsforbud fra 1946 (jf. Ot.prp. nr. 68 (1995-96)). I tråd med de internasjonale forpliktelser Norge har påtatt seg, (særlig gjennom WTO-avtalen og EØS-avtalen) innebar lovvedtaket en speilvendning av prinsippet i tidligere lover. Etter disse var import og eksport i utgangspunktet forbudt uten særlig tillatelse, mens utførsel og innførsel etter det nye systemet er tillatt så fremt det ikke er lagt ned forbud eller stilt krav om lisens i medhold av lovens § 1.

De videre bestemmelsene i loven hjemler adgangen til å kontrollere importen/eksporten, og til å straffe overtredelser av loven eller forskrifter gitt i medhold av denne. Hovedansvaret for å gjennomføre norsk import- og eksportkontroll er lagt til Utenriksdepartementet. Kongens myndighet etter loven er imidlertid også delegert til Miljøverndepartementet og Fiskeridepartementet, som begge har gitt forskrifter til loven innenfor sine fagområder.

Som vist ovenfor under pkt. 4.2.4, mener Landbruksdepartementet at bestemmelsene i inn- og utførselsreguleringsloven for en stor grad vil kunne hjemle de virkemidler vedrørende eksport- og importlisensiering som i dag er regulert i kornforsyningsloven §§ 5 og 6. Med hjemmel i inn- og utførselsreguleringsloven § 2 første ledd vil det f.eks. kunne gis forskriftsbestemmelser som regulerer kontrollen med inn- og utførselen (tilsvarende kornforsyningsloven § 5 fjerde ledd), herunder regulere importørens/eksportørens og andre virksomheters opplysningsplikt vedrørende varens sammensetning (tilsvarende § 5 åttende ledd).

Hva gjelder adgangen etter kornforsyningsloven § 6 til å straffe overtredelse av reglene i § 5, vises det til at inn- og utførselsreguleringsloven § 4 i hovedsak hjemler de samme sanksjonsmuligheter. Hovedforskjellen ligger i at forsettelig lovovertrødelse straffes strengere etter inn og utførselsreguleringsloven (seks måneders maksimumsstraff i forhold til tre). Departementet ser imidlertid ikke dette som en vesentlig innskjerpelse i forhold til gjeldende

rett, og mener at § 4 i tilstrekkelig grad vil kunne ivareta behovet for f.eks. å kunne sanksjonere brudd på forskriftsbestemmelser. En finner det derfor ikke nødvendig å videreføre den hjemmel man har i dag har til å nekte fornyet lisens ved regelbrudd (jf. kornforsyningsloven § 5 syvende ledd).

Ut fra ovennevnte tar departementet sikte på å fremme forslag til kongelig resolusjon der Kongens myndighet etter lov 6. juni 1997 nr. 32 om innførsle- og utførslereregulering delegeres til Landbruksdepartementet for så vidt gjelder import og eksport av landbruksvarer.

4.2.5 Tilbaketrekking av tilskudd ved eksport av korn

Kornforsyningsloven § 5 annet ledd innebærer at tilskudd utbetalt til korn omsatt i riket kan kreves tilbake ved utførsel. Det er så langt ikke gitt forskrifter i medhold av denne bestemmelsen, og det foretas heller ikke tilbaketrekking av tilskudd pr. i dag. Statens Kornforretning har imidlertid med gyldighet fra 1. januar 1998 gitt et rundskriv hvor det opplyses at tilskudd til prisnedskrivning, matkorntilskudd og frakttilskudd kan trekkes tilbake, og at tilbakebetalingskravet vil bli beregnet i forbindelse med at det gis utførselstillatelse.

Det bemerkes for ordens skyld at det under gjeldende markedsordning for korn ikke utbetales tilskudd som kommer inn under WTO-avtalens eksportstøtteregler. Dette lå forutsetningsvis til grunn for innføringen av tilbaketrekkingshjemmelen ved lovendringen i 1994 (jf. Ot.prp. nr. 16 (1994-95) s. 3). En eventuell tilbaketrekking av tilskudd vil således etter dagens system være begrunnet ut fra rene landbrukspolitiske eller beredskapsmessige hensyn.

Med bakgrunn i denne praksis mener departementet at hjemmelen i kornforsyningsloven § 5 annet ledd kan erstattes ved at det tas inn tilsvarende bestemmelser om tilbaketrekking i de forskriftene som regulerer utbetalingen av tilskuddet. I tråd med den alminnelige forvaltningsrettslige vilkårlære kan det her stilles krav om at tilskuddet skal tilbakebetales ved en eventuell utførsel av varen.

4.2.6 Hjemmel for eksportavgift

Kornforsyningsloven § 5 tredje ledd innebærer at det kan ilegges eksportavgift på korn, mel og kraftfôr dersom korn f.eks. blir et knapphetsgode på verdensmarkedet. For at bestemmelsen skal komme til anvendelse, må det her antas en ekstraordinær situasjon der verdensmarkedsprisene blir slik at det er økonomisk lønnsomt å eksportere korn i slikt omfang at det ikke er mulig å holde stabile priser, eller å sikre forsyningen på det norske markedet.

Primært var bestemmelsen om utførselsavgift forutsatt å skulle ivareta kornforsyningen, samt behovet for å iverksette tiltak dersom viktige landbrukspolitiske hensyn skulle tilsi det. Bestemmelsen dekker derfor forhold som ikke nødvendigvis kvalifiserer til å være en del av forsyningsberedskapen, og skal således kunne virke avgiftsutløsende under andre forhold, og på et tidligere tidspunkt enn det som følger av den ordinære krigsberedskapslovgivningen. I perioden 1996-97 ble det i EU ilagt avgift på eksport av enkelte kornslag. Dette viser at ordningen kan få praktisk betydning også i Norge.

Departementet foreslår at kornforsyningsloven § 5 tredje ledd videreføres i departementets forslag til ny lov som omfatter enkelte virkemidler innenfor kornsektoren. Det vises til kap. 8 nedenfor.

4.2.7 Markedsordningen for korn

Kap. 4.1.3 ovenfor er en gjennomgang av de lovhjemlede virkemidlene innenfor markedsordningen for korn. I det videre følger departementets forslag til videreføring av disse bestemmelsene.

Statlig kjøpeplikt

Bestemmelsen om kjøpeplikt i kornforsyningsloven § 17 gir kornprodusenten en lovfestet rett til å få levert og avsatt alt norskavlet korn under forutsetning av at kornet tilfredsstiller angitte kvalitetskrav.

I St.prp. nr. 75 (1998-99) om jordbruksoppgjøret 1999 kap. 7.4.3 er det lagt til grunn at utformingen av markedsordningen for korn blir vurdert og tatt stilling til i forbindelse med den kommende stortingsmeldingen om landbrukspolitikken. I tråd med konklusjonene til en partssammensatte arbeidsgruppe som utredet alternativer til dagens markedsordning, vil en avvikling av kjøpeplikten på korn bli vurdert i denne meldingen. Før denne vurderingen foreligger, mener departementet at det materielle innholdet knyttet til statlig kjøpeplikt i kornforsyningsloven § 17 inntil videre bør videreføres.

Bestemmelsens ordlyd gjenspeiler imidlertid ikke de faktiske forhold med hensyn til hvordan staten (ved Statens Kornforretning) gjennomfører kjøpeplikten. Det vises i det forbindelse til beskrivelsen under kap. 4.1.3. Departementet foreslår derfor å videreføre bestemmelsen i en noe annen form innenfor departementets utkast til ny lov om kornforvaltning.

Fylkesmannen i Aust-Agder og Prior Norge fremhever at det er viktig at den statlige kjøpeplikten ikke svekkes rettslig før eventuelle prinsipielle endringer er vedtatt politisk. *Norges Bondelag og Fylkesmannen i Buskerud* mener bl.a. at ordlyden i någjeldene § 17 er mer presis når det gjelder kjøpeplikten og fastsetting av priser. Norges Bondelag hevder således at denne bestemmelsens annet og tredje ledd bedre sikrer at dagens prisordninger blir videreført.

Norske Felleskjøpp påpeker at det er avgjørende at produsentene har en sikkerhet for at de får avsetning for kornet:

«Slik forslaget fra Departementet er formulert innebærer teksten etter vår oppfatning at Statens ansvar for kjøpeplikten svekkes sett i forhold til dagens lovtekst og praksis. Det fremgår av forslaget at Staten skal sørge for at alt korn kan omsettes til de priser som er fastsatt i jordbruksoppgjøret eller av Stortinget. Vi mener Statens ansvar for at kornet faktisk omsettes til de priser som er fastsatt i jordbruksoppgjøret eller av Stortinget skal presiseres i lovteksten.»

Departementet understreker at man i lovutkastet § 2 ikke har ment å gjøre noen realitetsendringer i forhold til gjeldende rett. Departementet viser i så måte til vurderingene ovenfor, og fastholder at den foreslåtte ordlyden gir tilstrekkelig hjemmel til å videreføre dagens system frem til Stortinget har tatt stilling til en eventuell avvikling av kjøpeplikten på norsk korn.

Regulering av kraftfôromsetningen

Med hjemmel i kornforsyningsloven § 4 kan det på bakgrunn av samfunnsmessige hensyn gis bestemmelser om omsetning og bruk av kraftfôr. Behov som er særlig nevnt i loven er avpasning av husdyrproduksjonen og regulering av kraftfôr-forbruket. Det er i utgangspunktet ikke satt begrensninger med hensyn til hvilke virkemidler en kan bruke i den sammenheng. Det åpnes således både for å yte tilskudd og for å ilegge avgifter.

Utbetaling av tilskudd som følge av bevilgning i forbindelse med jordbruksoppgjøret vil kunne videreføres og reguleres med hjemmel i jordloven § 18. Paragrafen gir departementet fullmakt til å gi forskrifter om fordeling og utbetaling av tilskudd etter jordbruksavtalen. Når det gjelder innkreving av prisutjevningsbeløpet på kraftfôr, vil imidlertid ikke dette være tilstrekkelig hjemmel.

Adgangen til å ilegge prisutjevningsbeløp på kraftfôr ansees for å være en sentral del av markedsordningen for korn. Virkemidlet gir anledning til å påvirke konkurranseforholdet mellom kraftfôrråvarer, prisnivået på ferdig kraftfôr og lønnsomheten mellom grovfôrbasert og kraftfôrbasert husdyrproduksjon.

Departementet ser ut fra ovennevnte et behov for å videreføre adgangen til å innkreve prisutjevningsbeløp på kraftfôr, og foreslår dette hjemlet i forslaget til ny lov om kornforvaltning.

Frakttilskudd

Kornforsyningsloven § 17 tredje ledd, siste setning hjemler det såkalte innfrakttilskuddet, dvs. tilskudd til frakt av korn fra produsent til mottaksanlegg.

Departementet viser til at Stortinget i dag bevilger midler til ulike typer frakttilskudd som et ledd i gjennomføringen av jordbruksavtalen. Fordelingen av disse midlene er regulert i forskrift av 14. juli 1998 nr. 716 om frakttilskuddsordninger for korn og kraftfôr under markedsordningen for korn - gitt med hjemmel i jordloven § 18. Departementet mener at også innfrakttilskuddet kan hjemles i denne bestemmelsen. En ser derfor ikke noe særskilt behov for å videreføre § 17 tredje ledd siste setning, og bestemmelsen foreslås opphevet.

Kornankenemnda

Hva gjelder omtale av Kornankenemndas virksomhet, vises til kap. 4.1.3 ovenfor.

Departementet anser Kornankenemnda som et egnet organ for behandling av klagesaker i forbindelse med forvaltningen av den statlige kjøpeplikten, og viser til at ordningen nyter stor tillit blant landets kornprodusenter. På den bakgrunn tas det sikte på å videreføre nemndas virksomhet, og at dette gjøres innenfor rammene av forvaltningsloven § 28 tredje ledd som gir Kongen myndighet til å fastsette klageregler som utfyller eller avviker fra forvaltningslovens bestemmelser.

Ut fra ovennevnte foreslår departementet at kornforsyningsloven § 19 oppheves.

4.2.8 Forsyningsberedskap

Så Kornberedskap

Statens Kornforretning er i dag ikke lenger grossist av såkorn. Kornforsyningsloven § 15 gjenspeiler således ikke den ordningen som praktiseres på dette området. Som nevnt ovenfor, har Statens Kornforretning i stedet inngått avtaler med godkjente såvareforretninger om at de skal holde et visst lager av såkorn, noe som gjøres mulig gjennom Stortingets årlige bevilgning til beredskapslagringen. Dette krever ikke lovhjemmel, og departementet foreslår at kornforsyningsloven § 15 oppheves. I St.prp. nr. 1 for år 2000 har Regjeringen dessuten foreslått å avvikle middelbruken på 6 mill. kr til såkornberedskap i fredstid, bl.a. begrunnet ut fra dagens trusselbilde.

Korn- og kraftfôrberedskap

Det er departementets syn at tiltak etter kornforsyningsloven § 18 med tilhørende utarbeidet, men ikke kunngjorte, forskrift knyttet til krig og ekstraordinære kriseforhold, kan hjemles i forsyningsloven av 14. desember 1956 nr. 7. Dette kan gjøres ved at Landbruksdepartementet delegeres myndighet etter denne loven til å gjennomføre beredskapsordningen.

Når det gjelder beredskapslagring av korn i fredstid, vil det etter departementets vurdering være naturlig at Stortinget også i fremtiden setter økonomiske rammer for beredskapslagringen gjennom budsjettvedtak og retningslinjer for lagringen. Innenfor disse rammene vil beredskapshensynet også her kunne ivaretas gjennom instruks og tildelingsbrev til det organ som gis forvaltningsansvaret for ordningen. Heller ikke til dette kreves det lovhjemmel, og departementet foreslår derfor å oppheve kornforsyningsloven § 18.

I forbindelse med ovennevnte tar departementet sikte på å fremme forslag til kongelig resolusjon der Kongens myndighet til å iverksette ulike beredskapstiltak innenfor korn- og kraftfôrsektoren etter lov 14. desember 1956 nr. 7 om forsynings- og beredskapstiltak, delegeres til Landbruksdepartementet.

Høringsinstansenes syn

Fylkesmannen i Buskerud og *Norske Felleskjøpmener* at departementets lovfor-slag ikke synes å sikre behovet for såkorn og beredskapslagre for korn og kraftfôr. Fylkesmannen synes ikke å ha gitt noen begrunnelse for sitt syn, men *Norske Felleskjøp* fremhever følgende:

«Beredskapshensyn hevdes å kunne ivaretas gjennom budsjettvedtak og retningslinjer for lagring som ikke krever lovhjemmel. En lovformulering pålegger imidlertid staten et klart ansvar inn til loven er endret. Et budsjettvedtak kan endres gjennom politiske kompromisser og vil være sterkere utsatt for press hvis det ikke ligger lovpålagte krav som skal oppfylles til grunn. Endringene innebærer derfor en svekkelse av beredskapen fordi ansvaret for beredskapen blir mer uklart. Felleskjøpene i Norge mener forsyningsberedskap er en så viktig statlig oppgave at den fortsatt bør være lovfestet.»

Nærings- og handelsdepartementet bemerker følgende:

«Hva angår det beredskapsmessige er det etter vårt syn hensiktsmessig at de hjemlene som gis i forsyningsloven også benyttes innenfor

Landbruksdepartementets område. Det forutsettes at Landbruksdepartementet har vurdert dem som dekkende for de aktuelle krisescenariene det her er tale om. Av en kongelig resolusjon om fullmakt til å iverksette beredskapstiltak overfor korn- og kraftforsektoren, bør det framgå at denne sektoren er viktig del av landets totale matvareberedskap.»

D e p a r t e m e n t e t er enig at forsyningsberedskapen er en viktig statlig oppgave. At departementet ønsker å flytte beredskapstiltakene under korn-, mel- og kraftforsektoren til forsyningsloven, understreker vurderingen om å se landets samlede matforsyningsberedskap i sammenheng.

Departementet er imidlertid ikke enig at en opphevelse av kornforsyningsloven §§ 15 og 18 representerer noen svekkelse av betydning, når det gjelder landets korn- og kraftforberedskap. Det vises i så måte til at begge de omtalte bestemmelsene gir myndighetene vide fullmakter til å skjønnsmessig avgjøre hva som «*ansees påkrevet*» (§ 15) eller hva «*beredskapshensynet tilsier*» (§ 18). F.eks. vil eventuelle reduserte bevilgninger som følge av budsjettvedtak, også i dag i praksis bety at myndighetene ikke anser at ytterligere midler er «*påkrevet*» eller finner at beredskapshensynet er tilstrekkelig ivaretatt gjennom de midler som *er* bevilget. Departementet vil for øvrig vise til bevilgningsreglementets bestemmelse hva angår nødfullmakt til Regjeringen i tilfelle der beredskapshensynet tilsier umiddelbare, økte bevilgninger.

5 Andre lovendringer som følge av samordningen

5.1 Lov til å fremja umsetnaden av jordbruksvaror (omsetningsloven)

5.1.1 Omsetningsrådets sammensetning og oppgaver

Omsetningsrådet for jordbruksvarer er et frittstående offentlig organ. Rådet er sammensatt av 15 medlemmer som i tillegg til medlemmer fra tre ulike departementer, representerer en rekke av aktørene innenfor omsetningen av jordbruksvarer. Virksomheten er regulert av lov 10. juli 1936 nr. 6 til å fremja umsetnaden av jordbruksvaror (omsetningsloven).

Omsetningsrådets viktigste oppgaver er å foreslå, og deretter gjennomføre tiltak til å fremme omsetningen av en rekke landbruksvarer (jf. formålsbestemmelsen i omsetningsloven § 1). Etter § 5 første ledd foreslår rådet omfanget av de omsetningsavgiftene på jordbruksvarer som ilegges av Landbruksdepartementet med hjemmel i samme paragrafs andre ledd. Etter § 11 første ledd er rådet videre gitt myndighet til å forvalte de avgiftspengene som er krevet inn. Med andre ord innebærer dette at rådet er ansvarlig for gjennomføringen av markedsreguleringstiltakene for jordbruksvarer. I medhold av bestemmelsen har Omsetningsrådet fastsatt detaljerte retningslinjer for anvendelsen av avgiftsmidler innenfor de ulike landbrukssektorene.

Omsetningsrådet er også delegert en rekke andre forvaltningsoppgaver. I hovedsak gjelder dette oppgaver knyttet til forvaltning av tilskudd fastsatt i jordbruksavtalen samt prisutjevningsordningen for melk som forvaltes av rådets sekretariat. Samme organ fungerer også som sekretariat for Styringsgruppen for melkekvoteordningen.

5.1.2 Overføring av sekretariatsoppgavene m.m.

Samordningen vil innebære at Omsetningsrådet opphører som egen virksomhet, og at sekretariatsfunksjonen blir en statlig oppgave (jf. St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 6 (1998-99), s. 30-31). Det forutsettes at Omsetningsrådet som partsammensatt organ fortsatt vil inneha de fullmakter som fremgår av omsetningsloven. Innenfor de områder hvor rådet har fullmakt vil således den nye virksomheten utføre nødvendige sekretariatsoppgaver. Oppgavene vil bestå i å forberede de saker som skal behandles i rådet, samt oppfølging av rådets vedtak - herunder innkreving av omsetningsavgiften og utbetaling av markedsreguleringsmidler. På disse områdene vil rådet ha faglig styringsrett overfor institusjonen, og institusjonen vil måtte opptre med tilstrekkelige faglige uavhengighet i forhold til departementet.

Ettersom Omsetningsrådet opphører som egen virksomhet og tilskuddsforvaltningen kan delegeres på vanlig måte til en underliggende statlig virksomhet, vil det ikke lenger være behov for en særskilt hjemmel for å kunne pålegge Omsetningsrådet å forvalte tilskuddsordninger og andre tiltak som fastsettes i jordbruksavtalen. Departementet foreslår derfor at omsetningsloven §17 oppheves.

Omsetningsrådet har i lang tid hatt eget sekretariat og dekket kostnadene over omsetningsavgiften, mens utgiftene som har påløpt i forbindelse med forvaltningen av de statlige tilskuddsordningene er dekket ved belastning av ordningene. Statens ansvar for sekretariatsfunksjonen bør derfor fastsettes i loven, samtidig som det fastsettes at staten kan kreve refusjon i omsetningsavgiftsmidlene for utgiftene i forbindelse med arbeidet.

5.2 Endringer i andre lover

Lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eigedom § 30 nr. 9 utvider denne lovens virkeområde til under gitte vilkår å omfatte ekspropriasjonsartede inngrep med hjemmel i kornforsyningsloven. Slik ekspropriasjonshjemmel eksisterer ikke i lenger i sistnevnte lov, og departementet foreslår at bestemmelsen oppheves.

6 Arbeidsrettslige forhold

Departementet tar sikte på å opprette den nye samordnede forvaltningsvirksomheten fra 1. juli år 2000. Som forvaltningsorgan underlagt Landbruksdepartementet, skal det utføre oppgaver som i dag blir utført av Statens Kornforretning, Omsetningsrådet, Fraktkontoret for slakt og de deler av Statens Landbruksbank som ikke blir overført til SND. I tillegg vil andre og nye oppgaver kunne legges til den nye virksomheten.

Det nye forvaltningsorganet skal være en statlig virksomhet som omfattes av tjenestemannsloven, tjenestetvistloven, hovedtariffavtalen, hovedavtalen og annet statlig regelverk. De tilsatte i forvaltningsvirksomheten blir statlige tjenestemenn.

På grunn av at virksomhetene i dag følger forskjellig lov- og avtaleverk, og at det statlige regelverket skal gjelde i forvaltningsvirksomheten, må det skje en harmonisering.

Det er opprettet en interimsorganisasjon som på bakgrunn av en medbestemmelsesavtale skal ivareta de tilsattes rettigheter i samordningsprosessen, herunder informasjon, drøftinger og forhandlinger med de tilsattes organisasjoner.

Departementet legger til grunn at overføringen av tilsatte fra Statens Kornforretning, Omsetningsrådet og Fraktkontoret for slakt til den nye virksomheten skjer etter reglene om virksomhetsoverdragelse i arbeidsmiljøloven kap. XII A. Dette innebærer at tilsatte i virksomhetene overføres til det nye forvaltningsorganet, og at de individuelle rettighetene etter arbeidsavtalen og arbeidsforholdet overføres etter prinsippene i arbeidsmiljøloven § 73 B. Flere høringsinstanser, *Fraktkontoret for slakt*, *Norsk Naturforvalterforbund* og *Norsk Tjenestemannslag*, har presisert at det er alle individuelle rettigheter som skal videreføres i den nye virksomheten. Departementet vil understreke at hvilke individuelle rettigheter som overføres, reguleres etter arbeidsmiljøloven.

Omsetningsrådet og *Fraktkontoret for slakt* har i sine høringsuttalelser berørt forholdet til de tilsattes opparbeidede pensjonsrettigheter. Etter bestemmelsene i arbeidsmiljøloven om virksomhetsoverdragelse har ikke den nye arbeidsgiver i samme grad plikt til å videreføre pensjonsytelser som følger av det tidligere arbeidsforholdet. Dette spørsmålet er kun aktuelt for disse to virksomhetene fordi de tilsatte her ikke er medlem i Statens pensjonskasse. Departementet vil i den videre prosessen med samordningen søke å få avklare disse spørsmålene innenfor gjeldende regelverk slik at de tilsattes interesser blir best mulig ivaretatt. En har derfor ikke funnet grunnlag for å regulere dette i lovs form. Omsetningsrådet uttaler:

«Når dei som no er tilsette i Omsetningsrådet går inne i den nye organisasjonen og blir statstilsette, vil de bli medlemmer av Statens Pensjonskasse. Lov om Statens Pensjonskasse § 20 nr. 2 gir heimel for godskriving av tenestetid frå anna enn statlig verksemd, på visse vilkår. Dette har mellom anna vore gjennomført ved endringane i det regionale høgskolesystemet. Etter vår vurdering vil dette truleg vere den

beste løysinga også i vårt tilfelle, dersom ein skal stille de ulike tilsette i det nye forvaltningsorganet likt.»

Tilsatte i Statens Landbruksbank som utfører forvaltningsoppgaver på vegne av Landbruksdepartementet vil overføres til den nye virksomheten. Landbruksdepartementet legger til grunn at overføringen skjer etter bestemmelsene om omorganisering i lov 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemenn m.m. (tjenestemannsloven) § 12. I den nye forvaltningsvirksomheten vil det statlige lov- og avtaleverket gjelde, og for Landbruksbankens tilsatte som overføres dit skjer det ingen endringer i så måte. Heller ikke i forhold til pensjonsordning skjer det endringer, da de tilsatte også i dag er innmeldt i Statens Pensjonskasse.

7 Administrative og økonomiske konsekvenser

Samordningen av den sentrale landbruksforvaltningen skal ha som resultat en bedre og mer samordnet styring av de landbrukspolitiske virkemidlene og en mer effektiv ressursbruk.

Som et ledd i samordningsprosessen har departementet opprettet en interimsorganisasjon som skal forestå arbeidet med nærmere utredning og gjennomføring av omorganiseringen. Interimsorganisasjonen skal forestå drøftinger/forhandlinger med de tilsattes organisasjoner, og skal bl.a. utrede oppgaveportefølje, organisering av den nye virksomheten, effektiviseringspotensiale og tiltak ved eventuell overtallighet. I tillegg vil departementet tilsette leder for den nye virksomheten som vil få som sin første oppgave å lede interimsorganisasjonen.

Det tas som nevnt sikte på å iverksette omorganiseringen fra 1. juli 2000. I stortingsproposisjonen om jordbruksoppgjøret som fremmes våren år 2000 vil en foreslå det første driftsbudsjettet for den nye virksomheten, gjeldende fra 01.07.2000. I denne proposisjonen vil en også omtale overgangskostnader o.l. som følge av samordningen. Det legges videre opp til å omtale effektiviseringsmuligheter på kort og lengre sikt. I forbindelse med samordningen legges det til grunn at det beløp av tilskuddsbevilgningene som i dag nyttes til administrasjon av ordningene ved de nevnte institusjoner blir foreslått bevilget under den nye virksomheten, post 01.

8 Merknader til de enkelte paragrafer

8.1 Til lov om kornforvaltning (kornforvaltningsloven)

Til § 1:

Lovutkastet er en videreføring av sentrale virkemidler under gjeldende korn- og kraftfôrpolitikk som ikke kan videreføres med andre hjemmelsgrunnlag. Utkastet inneholder således bestemmelser der lovs form er nødvendig, eller hvor departementet av andre grunner finner at en egen lovhjemmel er hensiktsmessig. Det vises i den forbindelse til departementets vurderinger under kap. 4.2.

§ 1 er en videreføring av någjeldende formålsbestemmelse i kornforsyningsloven § 1. Det er Stortinget som fastsetter gjeldende mål og retningslinjer for korn- og kraftfôrpolitikken i Norge. Dette skjer løpende bl.a. gjennom den årlige behandling av jordbruksoppgjøret. Lovens virkemidler må således sees i sammenheng med de andre virkemidlene som følger av Stortingets bevilgningsvedtak i forbindelse med oppgjøret. Et hovedmål er her å sikre grunnlaget for å realisere nærmere fastsatte priser på korn og kraftfôr, samt å opprettholde den nasjonale matvareberedskapen.

Bestemmelsen tar også opp i seg de formål som i dag følger eksplisitt av de enkelte bestemmelser i någjeldende kornforsyningslov, og som er videreført i departementets utkast. Ileggelse av prisutjevningsbeløp på kraftfôr vil f.eks. fremdeles være begrunnet i hensynet til å sikre avsetningsgrunnlaget for norsk korn gjennom å regulere prisforholdet mellom korn og andre råvarer som kan anvendes til kraftfôr. Likeledes forutsettes at det bare vil være aktuelt å oppkreve utførselsavgift når dette er nødvendig for å ivareta hensynet til norske mel- og kraftfôrforbrukere ved eventuelle alvorlige forstyrrelser i det norske kornmarkedet. Det vises for øvrig til merknadene til de enkelte bestemmelsene nedenfor.

Til § 2:

Bestemmelsen gir kornprodusentene et rettskrav på å få omsatt korn til de priser som følger av jordbruksavtalen eller Stortingets vedtak, og er dermed en direkte videreføring av den statlige kjøpeplikten i medhold av kornforsyningsloven § 17. Paragrafen er imidlertid ment å gi et mer dekkende bilde av kjøpeplikten slik denne praktiseres i dag - der gjennomføringen er fastsatt i forskrifter og gjennom avtaler med kornoppkjøpsvirksomheter. Omsetningen til priser fastsatt i jordbruksavtalen er avgrenset til å gjelde det kvantum som omsettes i Norge som kraftfôr til husdyr og til matmel i det enkelte kornår, definert fra 1. juli til 30. juni påfølgende år. Det vises for øvrig til omtalen under kap. 4.1.3.

Bestemmelsen må sees i sammenheng med departementets utkast til § 6 annet ledd der det kan gis nærmere regler om gjennomføringen av den statlige kjøpeplikten. Bl.a. kan det fastsettes forskrifter om gradering av kornets kvalitet, og om kvalitetstrekk eller -tillegg i forhold til den fastsatte basispri-

sen. Departementet har imidlertid ikke funnet grunn til å fastsette dette eksplisitt i lovteksten slik det er gjort i kornforsyningsloven § 17.

Til § 3:

Bestemmelsen er en videreføring av den adgang til å ilegge prisutjevningsbeløp på kraftfôr som i dag følger av kornforsyningsloven § 4. Det er således ikke tilsiktet noen realitetsendring i forhold til gjeldende rett. Paragrafen har imidlertid fått en noe annen utforming i den adgangen til å ta i bruk positive virkemidler til å fremme bestemmelsens formål (f.eks. tilskudd som følge av bevilgning i forbindelse med jordbruksoppkjøret) nå forutsettes hjemlet i jordloven § 18. I praksis vil begge typer virkemidler samles i forskrift om prissystemet for korn, mel og kraftfôr. Her kan det også presiseres hvilke vareslag som kan ilegges prisutjevningsbeløp etter første ledd, dvs. hvilke varer som kan regnes som kraftfôr eller råvarer som kan anvendes som kraftfôr.

Som beskrevet i Ot.prp. nr. 16 (1994-95), omfatter begrepet «råvarer til kraftfôr» i prinsippet alle produkter som kan anvendes til dyrefôr - også produkter som ikke er kornbaserte, herunder oljefrø, fiskemel og urea (syntetisk protein). Det vises også til kap. 4.1.3 og 4.2.7 ovenfor, samt merknadene til § 4 hva gjelder eventuelle tvilstilfeller knyttet til kraftfôrbegrepet.

Til § 4:

Bestemmelsen hjemler adgangen til å kunne ilegge eksportavgift på korn- og kraftfôrprodukter i gitte situasjoner, og er en direkte videreføring av den fullmakt Kongen i dag har etter kornforsyningsloven § 5 tredje ledd. Som nevnt i forarbeidene til denne bestemmelsen (Ot.prp. nr. 16 (1994-95) s. 3) vil det i enkelte tilfeller kunne forekomme at korn blir et knapphetsgode på verdensmarkedet. På grunn av de forhold som da kan oppstå, vil det kunne være påkrevet å ilegge en eksportavgift som gjør det mulig å sikre stabile priser og stabil forsyning av de varer som omfattes av bestemmelsen. Det vises for øvrig til kap. 4.2.6 ovenfor.

Når det gjelder ordlyden «korn, mel og kraftfôr» vises det til definisjonen av korn i någjeldene kornforsyningslov § 2 første ledd. Som korn skal i hovedsak regnes kornslagene hvete, rug, rughvete, bygg og havre, mens det med «mel» menes det bearbejdede produktet av disse varene. Begrepet omfatter imidlertid også formalingsprodukter av kornslagene eller varer der korn utgjør en vesentlig bestanddel. Hva gjelder begrepet «kraftfôr», vises det til merknadene til § 3 ovenfor. I någjeldene lovs § 2 siste ledd er departementet gitt en egen hjemmel for å avgjøre om en vare eller et vareslag omfattes av lovens virkeområde. Departementet har ikke funnet det nødvendig å videreføre dette, men understreker at det ut fra formålet med bestemmelsen må være en vid adgang for myndighetene til å fatte vedtak om at et gitt spesialprodukt faller inn under begrepene korn, mel og kraftfôr.

Til § 5:

Opplysningsplikten etter denne bestemmelsen er en videreføring av de plikter som i dag påhviler dem som omsetter eller eksporterer korn- og kraftfôrprodukter, jf. kornforsyningsloven § 5 nest siste og siste ledd. Hva som kan

ansees som nødvendige opplysninger må vurderes i forhold til behovet for å sikre en forsvarlig og effektiv gjennomføring av de virkemidler som loven hjemler.

Til § 6:

Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av de fullmakter som følger av kornforsyningsloven § 5 siste ledd, samt § 17 om statens kjøpeplikt.

Første ledd, annet og tredje punktum er ny i forhold til høringsutkastet. Nåværende kornforsyningslov har ingen tilsvarende bestemmelse om utlegg eller hjemmel for å kreve morarenter ved forsinket betaling av skyldige prisutjevnings- og avgiftsbeløp. Departementet finner det likevel naturlig at man i den nye loven fastsetter at slike beløp skal være et særlig tvangsgrunnlag etter tvangsfullbyrdsloven kap. 7, og at denne typen pengekrav sidestilles med tilsvarende privatrettslige krav hva gjelder forsinkelsesrenter. Et krav om betaling av avgift etter loven her vil være et offentligrettslig krav. Krav om renter ved forsinket betaling av offentligrettslige krav krever særskilt lovhjemmel.

Til § 7:

Bestemmelsen tilsvarende gjeldende kornforsyningslov § 6. Departementet har imidlertid ikke funnet det nødvendig å videreføre adgangen til å idømme fengselsstraff for overtredelser.

Etter gjeldende lov er ikke brudd på regler om prisutjevningsbeløpet på kraftfôr, straffesanksjonert. En har likevel i forslaget til § 6 ikke funnet grunn til å gjøre overtredelser av bestemmelser om denne type avgift mindre straffbare enn brudd på f.eks. regler om eksportavgift.

8.2 Til omsetningsloven

Til § 3 nytt siste ledd:

Hovedbegrunnelsen for bestemmelsen er å fastslå at sekretariatsfunksjonen til Omsetningsrådet skal være et statlig ansvar. Ordlyden er imidlertid ikke til hinder for å videreføre gjeldende rett der administrasjonen av overproduksjonsavgiften etter § 5a og utjevningsavgiften etter § 6 betraktes som rene statlige forvaltningsoppgaver. Som nevnt ovenfor under kap. 5.1.1 forvaltes disse ordningene i dag av Omsetningsrådets sekretariat på vegne av Landbruksdepartementet. Departementet tar sikte på å delegere administrasjonen av disse ordningen til det nye forvaltningsorganet.

Sekretariatet vil i tillegg til å forberede saker for rådet og arbeidsutvalget, fortsatt utføre en rekke arbeidsoppgaver på vegne av rådet. Som beskrevet ovenfor vil hovedoppgavene her være oppfølgingen av de vedtak som fattes, herunder forestå utbetalingen av markedsreguleringsmidler (jf. § 11 første ledd). I tråd med dette, legges det til grunn at rådets faglige instruksjonsmyndighet over sekretariatet forblir uendret, og at oppgavene utføres i henhold til de fullmakter som Omsetningsrådet gir. Det vises for øvrig til kap. 5.1 ovenfor.

På områder der Omsetningsrådet er tillagt myndighet i henhold til omsetningsloven, vil rådet ha faglig styringsrett overfor den samordnede institusjo-

nen, og institusjonen vil måtte opptre med tilstrekkelige faglige uavhengighet i forhold til departementet. *Omsetningsrådet* har foreslått en ytterligere presisering av denne uavhengigheten slik at ordlyden i departementets forslag til ny § 3 siste ledd, «for rådet», erstattes med «etter tilvising frå rådet». *Departementet* fastholder likevel at den opprinnelige formuleringen dekker Omsetningsrådets styringsrett på en tilfredsstillende måte - uten at det er nødvendig å innføre begrepet «tilvisning».

Til § 4 annet ledd:

Utgiftene som staten har i forbindelse med betjeningen av rådet (jf. forslaget til § 3 nytt siste ledd) forutsettes dekket ved refusjon i omsetningsavgiftene. Som i dag, vil departementet utarbeide retningslinjer for hvordan kostnadene skal beregnes og belastes. Endringen er således en presisering av någjeldende bestemmelse, og representerer en budsjettmessig omlegging av dagens ordning. Selve omleggingen vil dermed ikke få økonomiske konsekvenser for de aktørene i landbruksnæringen som berøres av omsetningsavgiftene.

I samsvar med forslaget til § 3 nytt siste ledd følger det at også administrasjonskostnadene knyttet til forvaltningen av overproduksjonsavgiften etter § 5a og utjevningsavgiften etter § 6 skal «greidast ut» av disse avgiftene, dvs. dekkes gjennom innbetalte avgiftsmidler.

Det understrekes avslutningsvis at administrasjonskostnader knyttet til de ordningene som er hjemlet i loven skal dekkes ved innbetalte avgifter - uten hensyn til hva som måtte følge av § 11 første og annet ledd.

Landbruksdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om kornforvaltning m.v.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om kornforvaltning m.v. i samsvær med et fremlagt forslag.

Tilråding fra Landbruksdepartementet ligger ved.

Forslag til lov om kornforvaltning m.v.

§ 1. Formål

Denne loven har til formål å sikre at omsetningen av korn, mel og kraftfôr skjer på en måte som ivaretar samfunnsmessige behov og bidrar til oppfyllelse av de mål og retningslinjer for slik omsetning som til enhver tid er vedtatt av Stortinget.

§ 2. Statlig kjøpeplikt

Det påhviler staten å sørge for at alt norskavlet korn som tilfredsstiller de til enhver tid gjeldende kvalitetskrav, kan omsettes til de priser som er fastsatt i avtaler mellom jordbrukets organisasjoner og staten eller vedtatt av Stortinget.

§ 3. Prisutjevningsbeløp kraftfôr

Kongen kan bestemme at det skal svares et prisutjevningsbeløp på omsetning og bruk av kraftfôr eller råvarer som kan anvendes til kraftfôr.

§ 4. Utførselsavgift

Kongen kan bestemme at det skal oppkreves en avgift ved utførsel av korn, mel og kraftfôr.

§ 5. Opplysningsplikt

Den som omsetter eller eksporterer varer som omfattes av denne lov, plikter å gi de opplysninger som finnes nødvendig for å gjennomføre de enkelte bestemmelser. Opplysningene skal gis til den myndighet som Kongen utpeker, og plikten omfatter også fremleggelse av forretningsbøker og lignende dokumenter.

Personer eller virksomheter som omfattes av første ledd plikter å gi de opplysninger som er nødvendige for å kunne fastslå hvilken sammensetning varene har, og skal om nødvendig stille prøver av varene til rådighet uten vederlag.

§ 6. Gjennomføringsbestemmelser

Kongen fastsetter størrelsen på prisutjevningsbeløp og avgift som kan innkreves i medhold av denne loven. Kongen kan videre fastsette at det skal betales renter av slike avgiftsbeløp som ikke betales i rett tid. Skyldig prisutjevningsbeløp og utførselsavgift er tvangsgrunnlag for utlegg.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om gjennomføringen av denne loven, herunder om gjennomføringen av statens kjøpeplikt, innkreving av prisutjev-

ningsbeløp og eksportavgift, opplysningsplikt for de som eksporterer eller omsetter varer som omfattes av loven, og kontroll av disse varene.

§ 7. Straff

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i denne loven eller forskrifter gitt i medhold av loven, straffes med bøter, for så vidt forholdet ikke rammes av en strengere straffebestemmelse. Forsøk straffes likt med fullbyrdet forseelse. Medvirkning straffes på samme måte.

På samme måte straffes den som forsettelig eller uaktsomt gir uriktige eller ufullstendige opplysninger eller dokumentasjon.

§ 8. Ikrafttredelse

Loven her trer i kraft fra det tidspunkt Kongen bestemmer.

Fra samme tid oppheves lov 22. juni 1928 nr. 27 om landets kornforsyning.

§ 9. Endringer i andre lover

Fra den tid loven her trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 10. juli 1936 nr. 6 til å fremja umsetnaden av jordbruksvaror gjøres følgende endringer:

§ 3 nytt syvende ledd skal lyde:

Oppgåvene med å førebu sakene for rådet, følgje opp vedtaka og krevje inn og administrere avgiftsmidlane vert lagt til det organet som departementet fastset.

§ 4 annet ledd første punktum skal lyde:

Utgiftene som *staten* har i samband med oppgåvene som nemnde i § 3 siste ledd, skal greidast ut av dei avgiftene som vert pålagde med heimel i denne lova.

§ 17 oppheves.

2. I lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eigedom oppheves § 30 nr 9.
